

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาพสังคมไทยในยุคปัจจุบัน ทำให้เกิดผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของไทยเป็นอย่างมาก จากการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงด้านการจัดการศึกษาของไทย ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับความเป็นอยู่ และก้าวหน้าทันเทคโนโลยี สามารถติดตาม นิเทศ และตรวจสอบคุณภาพของการจัดการศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพแก่ผู้เรียนยิ่งขึ้น โดยให้ตราเป็นพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 กำหนดไว้ในหมวด 1 มาตรา 6-8 กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคน กระบวนการเรียนรู้ต้องปลูกจิตสำนึก ที่ถูกต้องมีความภาคภูมิใจในความเป็นคนไทย มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และใฝ่เรียนด้วยตัวเองอย่างต่อเนื่อง โดยการจัดการศึกษาให้ยึดหลักการพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง และในหมวด 4 เกี่ยวกับสาระในการจัดการเรียนรู้จากแบบเดิมมาเป็นกระบวนการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในงานด้านวิชาการ เพราะมีการเปลี่ยนแปลงหลายด้าน ตั้งแต่ ด้านการบริหารหลักสูตร การจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ การวัดผลและประเมิน ตลอดจนงานวิชาการอื่น ๆ ซึ่งต้องปรับให้สอดคล้องไปด้วตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขฉบับที่ 2 (เพิ่มเติม) ได้กำหนดไว้ในหมวดที่ 5 ส่วนที่ 2 มาตรา 41 กล่าวว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใด ระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่น โดยให้กระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีหน้าที่ประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สามารถจัดการศึกษา รวมทั้งการเสนอแนะการจัดสรรงบประมาณอุดหนุนการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะหน่วยงานซึ่งมีภารกิจหน้าที่รับผิดชอบด้านการพัฒนาเด็ก ตามพระราชบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ไม่ว่าจะเป็้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบใดก็ตาม ล้วนมีบทบาทที่สำคัญในการบริหารจัดการเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งสิ้น ในปัจจุบันกรมส่งเสริม

การปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาของเด็กปฐมวัยที่ต้องเป็นไปตามหลักจิตวิทยาพัฒนาการของเด็ก โดยคำนึงถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ที่ได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทำให้การดำเนินชีวิตในสังคมและครอบครัวเปลี่ยนไปด้วย ซึ่งเด็กปฐมวัยนับเป็นทรัพยากรของสังคมที่มีคุณค่ายิ่ง เพราะเด็กในวัยนี้จะต้องเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต และจะต้องสืบทอดวัฒนธรรมของท้องถิ่น ของชาติไทยและดำรงไว้ซึ่งความเป็นท้องถิ่น และความเป็นชาติไทยให้คงอยู่ การศึกษาปฐมวัยเป็นการวางรากฐานความรู้ที่สำคัญของเด็ก สำหรับการศึกษาที่ระดับสูงขึ้น ดังนั้นจึงต้องจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในด้าน ร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ที่สนองความต้องการตามวัย จากกระแสความเปลี่ยนแปลงในสังคมที่ผ่านมา พ่อ แม่ ผู้ปกครอง และชุมชนได้เห็นคุณค่าของการจัดการศึกษา และตระหนักถึงสิทธิของมนุษย์ที่จะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ ทำให้ผู้ปกครองในชุมชนเริ่มมีความกระตือรือร้นที่เข้ามารับรู้และสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่บุตรหลาน ได้จัดตั้ง และดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พร้อมทั้งรับการถ่ายโอนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่รับผิดชอบในการส่งเสริมและพัฒนา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้เด็กได้รับ การพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ และได้มาตรฐาน จึงจัดให้มีโครงสร้างการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยกำหนดโครงสร้างการบริหารไว้ทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหาร งานวิชาการ ด้านธุรการ การเงินและพัสดุ ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2550, หน้า 9)

อำเภอชายแดน จังหวัดตากเป็นอำเภอที่มีเขตแดนติดต่อกับประเทศสหภาพพม่า ประชากรที่อาศัยอยู่ส่วนใหญ่ เป็นชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ทำให้การติดต่อ สื่อสาร มีความหลากหลายของเชื้อชาติ และการใช้ภาษา วัฒนธรรม ประเพณีต่าง ๆ รวมทั้งสภาพทางภูมิศาสตร์ของอำเภอชายแดน ยังเป็นทั้งที่ราบและที่ราบสูง ทำให้การจัดการศึกษาในแต่ละพื้นที่ มีความแตกต่างกัน บางพื้นที่ขาดความสะดวกสบาย ขาดเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัย ที่จะนำมาใช้ในการจัดการศึกษาของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งเป็นเด็กระดับปฐมวัย ที่เป็นช่วงวัยที่สำคัญของการวางรากฐานในการศึกษาในระดับที่สูงต่อไป

การบริหารงานวิชาการ เป็นหัวใจสำคัญของการบริหารงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อพัฒนาผลผลิต คือ ให้เด็กมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามเป้าหมายของหลักสูตร องค์กรประกอบที่เกี่ยวข้องกับงานการบริหารวิชาการ ได้แก่ ผู้บริหาร ซึ่งทำหน้าที่บริหารและ บริการตามหลักสูตร ผู้ดูแลเด็กเป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมประสบการณ์ ซึ่งเด็กเป็นผลผลิตของการจัดการบริหารด้านวิชาการ เพื่อให้สอดคล้องกับแผนการจัดประสบการณ์ ซึ่งเป็นแกนหลักของ

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กในระดับปฐมวัย และในสภาพปัจจุบันการบริหารงานวิชาการ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในอำเภอชายแดน จังหวัดตาก ยังไม่ได้มาตรฐานตามหลักการประเมิน มาตรฐานการศึกษา (ขั้นพื้นฐาน) ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามที่กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนด ซึ่งจากการประเมินมาตรฐานที่ผ่านมาในปีการศึกษา 2551 มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในอำเภอ ชายแดน หลายแห่งที่ยังไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน ซึ่งเป็นมาตรฐานที่ 9-12 ซึ่งเป็นมาตรฐาน ด้านผลผลิต (ด้านผู้เรียน) ส่วนใหญ่จากการบริหารงานด้านวิชาการ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก นอกจากนี้ จากการศึกษาข้อมูลบริบทของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอชายแดน ในการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น พบว่า บุคลากรที่ทำหน้าที่บริหารจัดการขาดความรู้ ความเข้าใจ ในการบริหารงาน วิชาการ บุคลากรไม่มีวุฒิด้านการศึกษานานาชาติ รวมทั้งขาดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาเด็ก ปฐมวัย ในการจัดกิจกรรมประสบการณ์เรียนรู้ของเด็กปฐมวัย (สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดตาก, 2551)

จากผลการจัดการศึกษา สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาการจัดการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งปัจจุบันยังพบปัญหาหลายประการ ซึ่งทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความต้องการที่ส่งเสริม สนับสนุนด้านการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และเห็นความสำคัญของการพัฒนาการจัดการเรียน การสอน ส่งเสริมบุคลากรในการศึกษาต่อ ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นบุคลากรที่มีส่วนร่วมในการจัด การศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอชายแดน จังหวัดตาก ทั้งนี้ เพื่อเป็นประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และเป็นประโยชน์ ต่อหน่วยงานอื่น หรือศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในจังหวัดอื่น ๆ รวมทั้งจะส่งผลให้เด็กมีพัฒนาการที่สมบูรณ์ ครบทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์-จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา เพื่อไปสู่ การเรียนรู้ในระดับสูงต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอชายแดน จังหวัดตาก
2. เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอชายแดน จังหวัดตาก
3. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอชายแดน จังหวัดตาก

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอชายแดน จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้ศึกษาตามโครงสร้างการบริหารงานวิชาการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร 2) ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ 3) ด้านสื่อการเรียนการสอน 4) ด้านการวัดและประเมินผลพัฒนาการ และ 5) ด้านการนิเทศภายใน (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2551)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ศึกษาจาก หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอชายแดน จังหวัดตาก ปีการศึกษา 2551 จำนวน 133 คน และครูผู้ดูแลเด็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอชายแดน จังหวัดตาก ปีการศึกษา 2551 จำนวน 189 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างผู้วิจัย ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของเครจซี และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่าง หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 99 คน และครูผู้ดูแลเด็ก จำนวน 126 คน

3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

3.1 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ สภาพการบริหารงานวิชาการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอชายแดน จังหวัดตาก

3.2 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ปัญหาการบริหารงานวิชาการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอชายแดน จังหวัดตาก

3.3 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอชายแดน จังหวัดตาก

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารงานวิชาการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวกับด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านการนิเทศภายใน

1.1 หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร หมายถึง การดำเนินงานตามแผนหรือโครงการ / กิจกรรม ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวกับด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านการนิเทศภายใน

1.2 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ หมายถึง การจัดการศึกษาให้เด็กก่อนวัยเรียน หรือเด็กปฐมวัยเพื่อพิจารณาให้ครบทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ – จิตใจ สังคม และสติปัญญา เป็นการปูพื้นฐานวิชาต่าง ๆ ให้เด็กในรูปของกิจกรรม เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง

1.3 สื่อการเรียนการสอน หมายถึง สิ่งที่ผู้สอนใช้ในการจัดการเรียนการสอน เด็กระดับปฐมวัย ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอชายแดน จังหวัดตาก เพื่อช่วยให้กระบวนการเรียนรู้ดำเนินไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและคุณภาพ

1.4 การวัดผลและประเมินผลพัฒนาการ หมายถึง วิธีการหรือเครื่องมือวัดผลแต่ละชนิด ในลักษณะต่าง ๆ เพื่อครูจะได้ทราบพัฒนาการของเด็กว่ามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดมากน้อยเพียงใด

1.5 การนิเทศภายใน หมายถึง การช่วยเหลือ แนะนำทางวิชาการ เพื่อนำมาพัฒนาปรับปรุงงานวิชาการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอชายแดน จังหวัดตาก

2. สภาพการบริหารงานวิชาการ หมายถึง สภาพที่เป็นจริงในด้านการบริหารงานวิชาการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอชายแดน จังหวัดตาก ที่เกี่ยวกับด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านการนิเทศภายใน

3. ปัญหาการบริหารงานวิชาการ หมายถึง สิ่งที่เป็นอุปสรรค เป็นเหตุให้การบริหารงานวิชาการ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอชายแดน จังหวัดตาก ไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ ที่เกี่ยวกับด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านการนิเทศภายใน

4. แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ หมายถึง ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ที่เสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในอำเภอชายแดน จังหวัดตาก ที่เกี่ยวกับด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านการนิเทศภายใน

5. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง ส่วนท้องถิ่นที่มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการบริการสาธารณะตามกฎหมาย เพื่อประโยชน์สูงสุดของชุมชนนั้น มี 5 รูปแบบ คือ กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล
6. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง สถานที่ดูแลและให้การศึกษาเด็กอายุระหว่าง 3 – 5 ปี มีฐานะเทียบเท่าสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอชายแดน จังหวัดตาก
7. อำเภอชายแดน จังหวัดตาก หมายถึง อำเภอในเขตการปกครองของจังหวัดตาก ที่มีเขตแดนติดต่อกับประเทศสหภาพพม่า มีทั้งหมด 5 อำเภอ ได้แก่ 1) อำเภอแม่สอด 2) อำเภอแม่ระมาด 3) อำเภอท่าสองยาง 4) อำเภอพบพระ และ 5) อำเภออุ้มผาง
8. หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง บุคคลที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจ้างหรือแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเพื่อรับผิดชอบบุคลากร และดำเนินงานภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และเป็นเลขานุการในคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
9. ครูผู้ดูแลเด็ก หมายถึง บุคลากรที่ทำหน้าที่ดูแลเด็กและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ได้รับทราบสภาพปัญหาของการบริหารงานวิชาการ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอชายแดน จังหวัดตาก ตลอดจนทราบแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ และสามารถนำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในอำเภอชายแดน จังหวัดตาก และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่สังกัดในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอื่น ๆ ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพต่อไป